మూడు కోణాలు

వినోద్:

'ఈ ప్రపంచంలో నీకత్యంత యిష్టమైన వ్యక్తి ఎవరంటే' మా నాన్నని చూపిస్తాను. మా నాన్న తర్వాతే అమ్మయినా, భార్యయినా. నేనచ్చం మానాన్న పోలికల్తో పుట్టానట... నా చిన్నప్పుడు నాన్న ఎత్తుకుని మురిసిపోవటం నాకింకా గుర్తు. ప్రతి విషయంలో నాన్నని అనుకరించడానికి ప్రయత్నించేవాణ్ని. చేసేది చిన్న ఉద్యోగమైనా నాకళ్ళకు మానాన్న హీరో.

నాన్న ఎంత కష్టపడి నన్నూ చెల్లిని యింతటివాళ్ళని చేశాడో తల్చుకుంటే గుండె నీరైపోతుంది. అబిడ్స్ కూడలిలో ఉన్న బట్టలషాపులో నాన్న గుమాస్తాగా పన్చేసేవాడు. నెలకు రెండొందల జీతం...నల్లకుంటలో ఓ చిన్న గదిలో అద్దెకుండేవాళ్ళం. రాత్రుళ్ళు బొద్దింకలు, ఎలుకలు వంటిమీద పాకుతూ ఉండేవి. వచ్చిన కొద్ది జీతంతోనే సంసారాన్ని గుట్టుగా లాక్కొచ్చారు. వాళ్ళు తినీతినక మమ్మల్ని పెంచి పెద్దచేశారు.

నన్ను చదివించి, సాఫ్ట్‌వేర్ యింజనీర్ని చేశారు. దానికోసం అమ్మానాన్న ఎన్నెన్ని త్యాగాలు చేశారో నాకు తెలుసు.

నాన్నకు ఏ దురలవాటూ లేదు. చివరికి వక్కపొడి కూడా తినడు. అటువంటి వ్యక్తికి లివర్ సమస్య ఉందని తెల్సిన రోజు మిన్ను విరిగి మీద పడ్డట్లు చలించిపోయాను. నాకు తెల్సినవాళ్ళలో కొంత మంది రోజూ తాగుతారు... పదినిముషాలకో సిగరెట్టు ముట్టించి... గంటకో గుట్కా బిగించి... వాళ్ళందరూ బాగానే ఉన్నారు. తన ఉద్యోగం, సంసారం తప్ప మరో వ్యాపకం పట్టని మానాన్న రోగంతో మంచాన పడ్డాడు.

'లివర్‌నిండా కొవ్వు పేరుకు పోయి లివర్ పాడైపోయింది' అని డాక్టరన్నప్పుడు

నవ్వాలో ఏడ్వాలో అర్థం కాలేదు. మా నాన్నకు మాంసాహారం యిష్టమైనా ఖర్చెక్కువవుతుందని వాటి జోలికి పోయేవాడు కాదు. కూరగాయలు కొనడానికే స్థోమత ఉండేది కాదు. పచ్చడి మెతుకులే గతి. ఎప్పుడైనా నీళ్ళ చారులా పప్పొండేది అమ్మ. ఏ పండగలకో పబ్బానికో నెయ్యి వాసన చూసే భాగ్యం దొరికేది. అలాంటిది నాన్న లివర్‌లో కొవ్వు పేరుకుపోవటం ఏమిటి? వింత కాకపోతే... విధి లిఖితమేమో...

డాక్టర్లు పరీక్షలన్నీ చేశాక లివర్ పూర్తిగా చెడిపోయిందనీ, లివర్ ట్రాన్స్‌ప్లాంట్ తప్ప మరో దారి లేదని తేల్చి చెప్పారు. ఆ రోజు డాక్టర్ చెప్పిన విషయాలు నాకింకా గుర్తున్నాయి. 'ప్రస్తుతం లివింగ్ డోనార్ లివర్ ట్రాన్స్‌ప్లాంటేషన్ వైద్యం అందుబాటులో ఉంది. ఎవరైనా బంధువులుగానీ, బైటివాళ్ళుకానీ తమ లివర్లో కొంత భాగాన్ని దానంగా యివ్వడానికి ముందుకొస్తే ఆపరేషన్ చేసి, ఆ లివర్ని మీ నాన్నకు అమరుస్తాం. ఎనిమిది వారాల్లో అది పూర్తి పరిమాణంలోకి ఎదుగుతుంది. మీ నాన్న ఆరోగ్యం బాగుపడ్తుంది. ఎటొచ్చీ సమయం చాలా తక్కువుంది. రెణ్ణెల్లలోపల ఆపరేషన్ జరగాలి' అన్నాడు.

అంటే రెణ్ణెల్లలోపల జరక్కపోతే నాన్న మాకు మిగలడు. అమ్మో... నాన్న లేని జీవితాన్ని వూహించలేను. ఎట్లయినా నాన్నని బ్రతికించుకోవాలి. అందుకే చెల్లీ నేను యిద్దరం మా లివర్‌లోంచి కొంత భాగాన్ని యివ్వడానికి అంగీకారం తెలిపాం. చెల్లి బ్లడ్ గ్రూపు సరిపోలేదు. నా బ్లడ్ గ్రూపు సరిపోయిందని డాక్టర్ చెప్పినపుడు నాకెంత సంతోషం వేసిందో... నేను లివర్‌ని దానంగా యివ్వటంలేదు. నా జన్మకు కారణమైన తండ్రి ఋణం కొంతైనా తీర్చుకునే అదృష్టం ఆ భగవంతుడే కల్పించాడనుకున్నాను.

కానీ వసంత... లంఖిణిలా అడ్డుపడ్తుందని వూహించలేకపోయాను. అతి సున్నితంగా, నాజూగ్గా కన్పించే శరీరంలో అంతటి క్రూరత్వం ఎక్కడనుంచి వచ్చిందో... అదే వాళ్ళ నాన్నకు అటువంటి అగత్యమే వచ్చి, తను అవయవదానం చేస్తానంటే నేను వద్దనేవాణ్ణా... ఐనా లివర్ పూర్తిగా యివ్వాల్సిన అవసరం

లేదుగా... ఓ చిన్న ముక్క. అంతే. మరలా అది మామూలు సైజుకి కొన్ని రోజుల్లో పెరుగుతుందని డాక్టర్ చెప్పాడుగా. కిడ్నీ దానంచేస్తే జీవితాంతం ఒక కిడ్నీతోనే బతకాలి. కాని దేవుడు లివర్ రూపంలో ఓ అద్భుతాన్ని సృష్టించాడు. లివర్‌లోంచి కొంత భాగాన్ని తీసేసినా మరలా అది పూర్వపు సైజుకి పెరగటం లివర్ ట్రాన్స్‌ప్లాంట్ కోసం వేచి ఉన్న వేలాది రోగుల విషయంలో దేవుడిచ్చిన వరం కదూ.

ఎంత నచ్చచెప్పినా వసంత అర్థం చేసుకోదెందుకు? మూర్ఖంగా అడ్డుకోవటం తప్ప... తనూ చదువుకుందిగా. డాక్టర్లతో తనూ వివరంగా మాట్లాడిందిగా. ఆడవాళ్ళలో దయ, కరుణ, జాలి, ప్రేమ యిత్యాది గుణాలు పుష్కలంగా ఉంటాయంటారు. వసంతను చూస్తే అది తప్పేమోననిపిస్తోంది.

'యిదంతా మీ కోసమే. ఆపరేషన్ తర్వాత మీ ఆరోగ్యం పాడైతే నేను తట్టుకోగలనా చెప్పండి. మీరంటే నాకిష్టం. ప్రేమ. అందుకే వద్దంటున్నాను' అంటుంది. వితండ వాదం... ఏమైనా అర్థం ఉందా? నా మీద ప్రేమట... కాదు స్వార్థం. నన్ను ప్రేమిస్తే, అది నిజమైన ప్రేమయితే, నా వాళ్ళను కూడా ప్రేమించాలిగా. ప్రేమంటే సవ్యంగా అర్థం చేసుకోవటం... ప్రేమంటే త్యాగం... ప్రేమంటే అనంతమైన కరుణ... సున్నితత్వం... తను రాయిలా కఠినంగా ఉందే మరి...

యిలా ప్రతి భార్యా, భర్తా అడ్డుపడిపోతే ఆత్మీయులకోసమో, తనవాళ్ళకోసమో అవయవదానాలు చేసేవాళ్ళు కరువైపోరా? అన్ని దానాల్లోకి అన్నదానం గొప్పదంటారు. నా ఉద్దేశంలో అన్ని దానాల్లోకి అవయవదానం గొప్పది. అది మరో వ్యక్తికి కొత్త జీవితాన్నిస్తుంది. ప్రాణాల్ని కాపాడుతుంది.

'మీ నాన్న గురించే ఆలోచిస్తారేం? మనకు పుట్టబోయే పిల్లల గురించి వాళ్ళ ఆరోగ్యాల గురించి ఆలోచించరెందుకు? మీరు ఆరోగ్యంగా ఉంటేనే కదా వాళ్ళు బావుండేది.. మీకేమైనా ఐతే మా 'భవిష్యత్తు మాటేమిటి' అంటూ అర్థంలేని వాదన...

నేను నా లివర్లోంచి ఓ తునకని యివ్వడానికీ, నాకు పుట్టబోయే పిల్లల ఆరోగ్యానికీ ఏమిటీ సంబంధం? లివర్ దానం చేసిన వాళ్ళకు పిల్లలు పుట్టరనీ, పుట్టినా అనారోగ్యంతో పుడ్తారనీ ఏ వైద్యశాస్త్రంలోనూ చెప్పిన దాఖలాలు లేవే. యిది తండ్రీ కొడుకుల ఆత్మీయానుబంధానికి సంబంధించిన విషయం. మధ్యలో ఈ పానకంలో పుడకలేమిటి?

ఏ ఆపరేషన్లోనైనా కొన్ని యిబ్బందులు తలెత్తే అవకాశం ఉంటుంది. కొంత రిస్క్ తప్పదు. అలాగని ఆపరేషన్లు చేయించుకోకుండా ఉంటారా ఎవరైనా? పొద్దున లేచిందగ్గర్నుంచి రోడ్డుమీదికెళ్తే రోజూ యాక్సిడెంట్లు జరుగుతూనే ఉంటాయి. అలాగని భయపడిపోయి రోడ్డుమీదికెళ్ళటమే మానుకుంటామా? నాకు వసంత ధోరణి నచ్చటం లేదు.

ఎవరేమైనా అనుకోనీ... నా నిర్ణయంలో మార్పుండదు. వచ్చే గురువారం ఆపరేషన్కి రెడీ చేయమని చీఫ్ సర్జన్తో చెప్పాను.

అంటే మరో పది రోజులు... అంతే. నాన్నకు ఈ బాధలు మరి కొన్ని రోజులే. ఆయన మరలా కొత్త ఉత్సాహంతో నాకళ్ళ ముందు తిరుగాడుతుంటే చూడాలనే కోరిక వువ్వెత్తున ఎగసి పడ్తూ... అప్పుడు అమ్మ కళ్ళలో కన్నీళ్ళకు బదులు ఆనంద బాష్పాలు విరబూస్తాయి. వాళ్ళకు కొడుగ్గా పుట్టినందుకు నా జన్మ ధన్యమౌతుంది.

వసంత:

నేన్చేసిన దాంట్లో తప్పేంటి? అందరూ నన్నే దోషిగా చూడటం భరించలేకుండా ఉన్నాను. భార్యగా నా ధర్మాన్ని నిర్వర్తించటం కూడా తప్పేనా? ఏ భార్యైనా తన భర్త ఆరోగ్యంగా పది కాలాలపాటు చల్లగా ఉండాలని కదా కోరుకుంటుంది... నేనూ అదే చేశాను.

నాకు వినోద్తో పెళ్ళయి ఆరు నెలలైనా నిండ లేదు. పెళ్ళి జరిగాక తీర్చుకోవాలనుకున్న ఎన్నెన్ని కోరికలో మూట విప్పకుండానే మూలన పడిపోతే

చూస్తూ ఎలా ఉండమంటారు? ఆడదానిగా తల్లిని కావాలనుకోవటం సహజం కదా. రేపు వినోద్ ఆరోగ్యం పాడైతే నష్టపోయేది మా పుట్టబోయే బిడ్డకూడా... ఇంత చిన్న విషయం వీళ్ళెవ్వరికీ ఎందుకు అర్థం కావటం లేదు?

తండ్రి మాట కోసం రాముడు వనవాసం చేసాడట. తన కొడుకు వినోద్ కూడా ఆ అయోధ్య రాముడికేమీ తీసిపోడట. ఇది మా మామగారి ఉవాచ. రాముడు పధ్నాలుగేళ్ళు అడవులు పట్టుకు తిరిగినా ఆ తర్వాత తొమ్మిది వేల సంవత్సరాలు రాజ్యపాలన చేశాడని కదా రామాయణం చెప్తుంది. యిది కలి కాలం.... తాగేనీరూ తినే తిండి పీల్చే గాలి అన్ని విషపూరితమైపోయిన ఈ రోజుల్లో ఆరోగ్యంగా , అన్ని అవయవాలు సలక్షణంగా ఉన్న మనిషే అరవైయేళ్ళు దాటి బతకటం గగనమైపోతుంటే నా భర్త తన లివర్ని దానం చేస్తానంటే ఎలా ఒప్పుకుంటాను?

దానకర్ణుడని పిలిపించుకోవాలన్న దుగ్ధ ఉంటే వెయ్యో పదివేలో లక్షో దానమివ్వమనండి. సంతోషంగా ఒప్పుకుంటాను. తర్వాత కష్టపడి మళ్ళా సంపాయించుకోవచ్చు. కానీ లివరో... దేవుడిచ్చిన అపురూపమైన అవయవాన్ని దానం చేశాక తలకిందులుగా తపస్సు చేసినా మరలా సంపాయించుకోగలమా?

వినోద్ యింత మూర్ఖంగా ఆలోచిస్తాడని ఎన్నడూ అనుకోలేదు. అంత మొండి పట్టేమిటి? చెప్తే అర్థం చేసుకోడేం? సెంటిమెంట్లు వద్దనను. కానీ ప్రాక్టికల్గా కూడా ఆలోచించాలిగా. పర్యవసానాలెలా ఉంటాయో తెల్సుకోకుండా దూకేస్తానంటాడు. మాటా మాటా పెరిగి చేయి చేసుకున్నాడు కూడా. నేనూ యింజనీరింగ్ గ్రాడ్యుయేట్నే. నేనూ సాఫ్ట్వేర్ కంపెనీలో పన్చేస్తున్నాను. కొడ్తే సహిస్తానా... పాతకాలం అమ్మాయిని కాదు తన్నినా పడి ఉండటానికి.

కొద్దిగా ఆలోచించాక శాంత పడ్డాను. కన్న తండ్రి కదా... ఏదో ఆవేశంలో తొందరపడి ఉంటాడని సమాధానపడ్డాను. ఎటొచ్చీ తన లివర్ని దానం చేసే విషయంలో మాత్రం రాజీ పడే ప్రసక్తే లేదు.

హాస్పిటల్లో సర్జన్తో నేనూ, నాన్న వెళ్ళి మాట్లాడివచ్చాం. 'లివర్ని

అనటామికల్‌గా ఎనిమిది భాగాలుగా విభజిస్తారు. రైట్‌లోబ్ వాల్యూమ్ అరవై శాతం, లెఫ్ట్‌లోబ్ వాల్యూమ్ నలభై శాతం ఉంటుంది. పెద్దవాళ్ళకు డొనేట్ చేయాలంటే లివర్లోంచి అరవైశాతం భాగాన్ని కోయాల్సి వస్తుంది. అదే చిన్నపిల్లలకోసమైతే నలభైశాతం భాగాన్ని తీస్తే చాలు. అరవై శాతం లివర్ని తీయాల్సి వచ్చినపుడు దానికడ్డుగా ఉన్న గాల్ బ్లాడర్‌ని కూడా తొలగించాల్సి వస్తుంది' అని డాక్టర్ చెప్పాడు.

రిస్క్ గురించి అడిగినపుడు, 'ఏ ఆపరేషన్లో ఐనా ఉండే రిస్కేనమ్మా. ఓవర్ బ్లీడింగ్ కావచ్చు. షాక్‌కి లోను కావచ్చు. ఎనస్తీషియాలో పొరపాట్లు జరగొచ్చు. పోస్ట్ ఆపరేషన్ కాంప్లికేషన్లు రావొచ్చు' అన్నాడు.

అలా కాకుండా, ప్రత్యేకంగా లివర్ డోనేట్ చేయటం వల్ల వచ్చే కాంప్లికేషన్లు చెప్పమని అడిగినపుడు, 'లివర్ యిచ్చిన వ్యక్తి కోలుకోడానికి ఎక్కువ సమయం పడ్తుందమ్మా. ఆర్నెల్లనుంచి సంవత్సరం పట్టొచ్చు. విశ్రాంతి తీసుకుంటూ, డాక్టర్ల పర్యవేక్షణలో మందులు వాడాల్సి ఉంటుంది.' అన్నాడు. మరీ తరిచి తరిచి అడిగితే 'ఒక్కోసారి చనిపోయేప్రమాదం కూడా ఉందమ్మా. ఎటొచ్చీ అది అదృష్టవశాత్తు ఒక్క శాతం మాత్రమే' అన్నాడు. పేషంటుకి లివర్ అమర్చాకకూడా కొన్ని కేసుల్లో ఓ సంవత్సరానికి మించి బతక్కపోవచ్చట. అటువంటప్పుడు వినోద్ యింత రిస్క్ తీసుకోవటం మూర్ఖత్వం కాక మరేమిటి?

అతనికి తన తండ్రి ఎంత ముఖ్యమో నాకు నాభర్త అంత ముఖ్యం కదా. నా మామగారు తన అరవైయేళ్ళ జీవితాన్ని బాగానే జీవించారు. నాకూ వినోద్‌కి ముందుముందు చాలా జీవితముంది. పెళ్ళయి ఆర్నెల్లు కూడా కాలేదు. లివర్ యిచ్చాక సంవత్సరం వరకూ మందులు వాడుతూ విశ్రాంతి తీసుకుంటూ జాగ్రత్తగా ఉండాలని కదా డాక్టర్ చెప్పాడు. అదే టైంలో నేను గర్భందాలిస్తే ఎటువంటి పిల్లలు పుడ్తారో... భగవంతుడా! నా భయాల్ని ఎవ్వరూ అర్థం చేసుకోరా? ఒక్క నా తండ్రి తప్ప నాకెవ్వరూ వత్తాసు పలకటంలేదు. ఆడపిల్ల హృదయం ఒక్క కన్న తండ్రికే అర్థమౌతుందేమో...

'నా లివర్ నా యిష్టం' అన్నాడు వినోద్. ఆ మాట తప్పు కదా. పెళ్ళి కాకముందైతే అతనిష్టమే. కానీ యిపుడు నేనతని భార్యని. అతని శరీరంలోంచి ఓ అవయవాన్ని కోసి ఎవరికో యిచ్చేస్తానంటే నేనొప్పుకోవాలిగా. నా యిష్టానికి వ్యతిరేకంగా ఎలా యిస్తాడో నేనూ చూస్తాను.

కోటేశ్వర్రావు:

రెణ్ణెల్లలోపల ఆపరేషన్ చేయకపోతే ప్రాణాలమీద ఆశ వదులుకోవాలని డాక్టర్ చెప్పాడు. నాకు బతకాలని ఉంది. నా కొడుక్కి పెళ్ళి చేసి ఆర్నెల్లు కూడ కాలేదు. వాడికి పుట్టే పిల్లల్తో హాయిగా ఆడుకోవాలని ఉంది.

నా భార్య అమాయకురాలు. నేను లేకుండా ఎలా బతుకుతుందో ఏమో... నా లివర్ పూర్తిగా చెడిపోయిందని తెలీగానే కన్నీటి సముద్రంలా మారిపోయింది.

వయసులో ఉన్న రోజుల్లో బలంగా, దృఢంగా ఉన్న నాకు... అనారోగ్యమంటే ఏమిటో తెలీని నాకు యిటువంటి రోగమొస్తుందని ఎప్పుడూ వూహించలేదు. బీరు బ్రాందిల్లాంటివి తాగితే లివర్ చెడిపోతుందంటారు. నాఖర్మ ఏమిటో...కాఫీ టీలు తప్ప మరేమీ ఎరుగనే. నాకు తెలిసి ఈ జన్మలో ఏ పాపమూ చేయలేదు. మరి దేవుడెందుకు నాకీ శిక్ష వేశాడు? పూర్వ జన్మలో చేసిన పాపాలకు ఫలితమేమో?

దాదాపు ముప్పయ్ ఐదు సంవత్సరాలు బట్టల కొట్లో గుమాస్తాగా పన్చేశాను. వినోద్‌కి సాఫ్ట్‌వేర్ కంపెనీలో ఉద్యోగం వచ్చాక బలవంతంగా నా చేత పని మాన్పించాడు. అప్పటినుంచీ విశ్రాంతి తీసుకుంటూ కాలక్షేపం చేస్తుంటే ఈ ఉపద్రవం ముంచుకొచ్చింది.

నా కొడుకు తన లివర్ని దానం చేస్తానని ముందుకొచ్చినపుడు ఎంత సంతోషపడ్డానో... తండ్రిగా గర్వపడ్డాను కూడా. ముసలి తల్లిదండ్రుల్ని పట్టించుకోకుండా వాళ్ళ ఖర్మకు వాళ్ళనొదిలేసి విదేశాలకు ఎగిరిపోతున్న కొడుకులున్న ఈ రోజుల్లో వినోద్‌కి నామీదున్న ప్రేమ, శ్రద్ధా నన్ను ఆనందంలో

ముంచెత్తాయి.

ఈ గురువారం కాకుండా వచ్చే గురువారం ఆపరేషన్. మరో పది రోజులు...అంతే. అపుడు నాక్కావల్సినవి వండించుకుని తృప్తిగా తింటాను. ఈ మాయదారి రోగం వచ్చినప్పటి నుండి అన్న హితవు లేకుండా పోయింది. ఏది చూసినా కడుపులో తెముల్తోంది. ఏది తిన్నా వాంతికొస్తోంది. నెల్లోపలే ఎంతగా చిక్కి బలహీనపడ్డానో... యిలా బతకటం ఎంత దుర్భరమో.. దీనికన్నా చావటమే నయం.

అమ్మో చావే...నాకు చావంటే భయం. నేను బతకాలి. బతుకుతాను. వినోద్ నాకు కొత్త బతుకునిస్తున్నాడు. కొన్నేళ్ళక్రితం నేను వాడికి జన్మ నిచ్చాను. వాడిపుడు నాకు మరో జన్మనిస్తున్నాడు.

ఆపరేషన్‌కి వసంత అడ్డుచెప్తోందని నాభార్య చెప్పింది. అందులో నాకేమీ తప్పు కన్పించటంలేదు. నా ఆరోగ్యం బాగుండాలని నా భార్య ఎలా కోరుకుంటుందో, తన భర్త ఆరోగ్యం బాగుండాలని ఆ పిల్ల కోరుకోవటంలో తప్పేం ఉంది? నేనేమీ కసాయి తండ్రిని కాదు కదా. నా స్వార్థం కోసం నా కొడుకు ఆరోగ్యాన్ని పణంగా పెట్టేంత దుర్మార్గుడిని కాదు కదా. వినోద్ తన లివర్లోంచి కొంత నాకిచ్చినా మరలా అతని లివర్ ఎదిగి మామూలు సైజుకొస్తుందని, అప్పటివరకూ ఆ మిగిలిన లివరే అన్ని విధుల్నీ సక్రమంగా నిర్వర్తిస్తుందని డాక్టర్ భరోసా యివ్వబట్టే కదా నేనూ ఒప్పుకున్నాను. వినోద్ మీద తనకొక్కదానికే ప్రేమున్నట్లు మాట్లాడుతుందే... అంతకన్నా ఎక్కువ ప్రేమ నాకుంది. ఈ విషయాన్ని కోడలెందుకు అర్థం చేసుకోదూ... కనీసం ఆ అమ్మాయికి అర్థమయ్యేలా ఎవరైనా నచ్చచెప్తే ఎంత బావుంటుంది...

వసంత:

నాకు తెల్సిన లాయర్ని సంప్రదించాను. అవయవదానానికి సంబంధించి మనదేశంలో ఉన్న చట్టాల గురించి వివరంగా చెప్పాడతను.

'మనదేశం1994లో ట్రాన్స్‌ప్లాంటేషన్ ఆఫ్ హ్యూమన్ ఆర్గాన్స్ యాక్ట్

తెచ్చిందమ్మా. ఆ చట్టంలోనే చావుని పునర్ నిర్వచించి బ్రెయిన్ డెత్‌ని కూడా కలిపారు. సమీప బంధువులు కానివాళ్ళు తమ అవయవాల్ని దానం చేయాలంటే కోర్టులో అఫిడవిట్ వేయాలి. తాము ఎటువంటి ప్రలోభానికో, వత్తిడికో లొంగకుండా యిష్టపూర్వకంగా రోగిమీద తమకున్న ఆత్మీయతకొద్దీ దానం చేస్తున్నట్లు అందులో స్పష్టంగా పేర్కోవాలి. తర్వాత రాష్ట్ర కమిటీ ముందు హాజరు కావాలి. ఆ కమిటీనుంచి అనుమతి లభించాకనే అవయవాన్ని యివ్వాల్సి ఉంటుంది. అదే దగ్గరి బంధువులైతే యివన్నీ అక్కరలేదమ్మా' అన్నాడు.

'అటువంటప్పుడు ఎవరైనా సరే తాము దగ్గరి బంధువులమని చెప్పి ముందుకు రావొచ్చుగా'

'అలా వీలు కాదమ్మా. రోగితో తనకున్న బంధుత్వాన్ని రుజువు చేసే పత్రాలు దాఖలు చేయాలి'

'అది సరే. నా భర్త నా అనుమతి లేకుండా తన శరీరంలోని అవయవాల్ని ఎవరికైనా దానం చేయవచ్చా?' అని అడిగా.

'కోర్టు ఒప్పుకోదమ్మా. మన హిందూ ధర్మ ప్రకారం భార్య భర్తలో అర్ధ శరీరం. మన న్యాయశాస్త్రం ఏం చెప్తుందంటే ఏ ధర్మ ప్రకారమైనా భార్య అనుమతి, అంగీకారం లేకుండా భర్త అవయవదానం చేయడానికి లేదు. నీకేరకమైన అభ్యంతరంలేదని నువ్వు హాస్పిటల్ వాళ్ళకు అఫిడవిట్ యిచ్చాకే ఆపరేషన్ జరుగుతుంది'.

భార్యగా నా అనుమతి లేకుండా వినోద్ అవయవదానం చేయడానికి వీల్లేదని లాయర్ చెప్పాక కోర్టులో కేస్ వేశాను. ఆపరేషన్ మరో రెండ్రోజులుండనగా కోర్టునుంచి యింటెరిం స్టే ఆర్డర్ తెచ్చాను. తదుపరి ఉత్తర్వు వెలువడేదాకా వినోద్ తన నాన్నకి లివర్ దానం చేయడానికి వీల్లేదని కోర్టు స్పష్టంగా పేర్కొంది.

వినోద్ భగ్గున మండి పడ్డాడు. విపరీతంగా నోరు పారేసుకున్నాడు. యింట్లోంచి వెళ్ళిపొమ్మని గెంటేశాడు. నాకూ అభిమానముంది. నేనెవరిమీదా

ఆధారపడి వాళ్ళ దయా దాక్షిణ్యాలమీద బతకటం లేదు. నా తాపత్రయమంతా అతని ఆరోగ్యంగురించే ఐనా వినోద్ అంత రాక్షసంగా ప్రవర్తించటం నాకు నచ్చలేదు. కోర్టుకెళ్ళానని గింజుకుంటున్నారు తప్పు ఎందుకు చేశానో ఎవరికోసం చేశానో ఆలోచించరెందుకు? నా భర్త, నాకు పుట్టబోయే పిల్లలు బావుండాలని ఓ స్త్రీగా కోరుకోవటం తప్పా? ఆ డాక్టర్ చెప్పాడుగా లివర్ దానం చేసినవాళ్ళలో ఒకశాతం మంది చనిపోతారని. ఆ ఒక్క శాతంలో వినోద్ చేరిపోతే... అమ్మో... ఆ వూహకే వళ్ళు జలదరిస్తోంది. వినోద్ ఏకపక్షంగా ఆలోచిస్తాడెందుకు? బట్టలు సర్దుకుని పుట్టింటికొచ్చేశాను. వినోద్ వచ్చి తప్పయిందని ఒప్పుకుని బతిమాలుకుంటే తప్ప మరలా ఆ గడప తొక్కదల్చుకోలేదు.

అలా వచ్చేసిన రెణ్ణెల్ల తర్వాత మా మామగారు పోయారన్న కబురందింది.

ఆ రోజు వినోద్‌తోపాటు మా మామగారి తరఫు బంధువులు మాయింటి మీదకు దాడికొచ్చారు. పెద్ద గొడవ జరిగింది. పోలీసులొచ్చారు.

నా వల్లనే మామగారు చనిపోయారట. నేను హంతకురాలినట. నాకు ఉరిశిక్ష వేయాలట.

ఆయన చనిపోయినందుకు నాకూ బాధగానే ఉంది. యిలా జరుగుతుందని వూహించలేదు. మరో డోనార్‌ని డాక్టర్లే వెతికి పెడ్తారనుకున్నాను. డబ్బు పడేస్తే దొరకని వస్తువుంటుందా మన దేశంలో? కోర్టు స్టేని వెకేట్ చేయించడం కోసం కోర్టుల చుట్టూ తిరిగి కాలహరణం చేసింది వాళ్ళు. ఆ సమయంలో మరో దాత కోసం ప్రయత్నించి ఉంటే మామగారు బతికి ఉండేవారు. లివర్ని వేరొకరి దగ్గర కొనాల్సి వస్తే ఆర్థికంగా నా వంతు సాయంకూడా చేసేదాన్ని. బ్యాంకులో నేను దాచుకున్న రెండు లక్షలు సంతోషంగా యిచ్చేసేదాన్ని.

అవయవాలకోసం ఎదురు చూస్తున్న పేషంట్లు ఎక్కువ సంఖ్యలో ఉంటారని, అమర్చడానికి అందుబాటులోకొచ్చే అవయవాలు అందులో

పదిశాతం కూడా ఉండవని డాక్టర్ చెప్పాడు. సంవత్సరానికి సగటున తొమ్మిదివేల రోడ్డు ప్రమాదాలు జరుగుతున్నాయి. అందులో ఎన్నో బ్రెయిన్ డెత్ కేసులుంటాయి. వాటి గురించి సరైన సమాచారాన్ని తెల్సుకోవటం వల్ల ప్రయోజనం ఉంటుంది కదా. అది చేయరు. ఆస్ట్రేలియా, సింగపూర్, బెల్జియంలాంటి దేశాల్లో 'ప్రెస్యూమ్డ్ కంసెంట్' అనే రూలుంది. అంటే చనిపోయిన వ్యక్తి తాను చనిపోవడానికి ముందు, తన అవయవాలు దానం చేయడానికి వీల్లేదని స్పష్టంగా తెలిపితే తప్ప, అతను అవయవదానానికి ప్రభుత్వానికి అంగీకారం తెల్పినట్లే లెక్క. మన ప్రభుత్వం కూడా చట్టంలో యిలాంటి మార్పు తీసుకు రావొచ్చుగా. అదీ లేదు.

వినోద్ పట్టుదలతో ప్రయత్నిస్తే మరో డోనార్ దొరికేవాడు. తప్పు తన వైపుంచుకుని నామీద పడి ఏడ్వటం అన్యాయం కదా.

విడాకులిస్తానని వినోద్ బెదిరించిపోయాడు. యిటువంటి మూర్ఖుడితో కాపురం చేయడం కన్నా విడాకులే మేలేమో...

వినోద్:

ఆపరేషన్ మరో రెండ్రోజుల్లో ఉందనగా కోర్టు నుంచి స్టే వచ్చింది. వసంత యింతటి దారుణానికి పాల్పడుతుందని వూహించలేకపోయాను. రాక్షసి...నేనేగా యిష్టపడి చేసుకున్నాను.. నాకు మనుషుల్ని సరిగ్గా అంచనా వేయటం రాదు. పెళ్ళి చూపులటైంలో ఓ అరగంట ప్రైవేట్‌గాకూడా మాట్లాడి, చాలా మంచిదన్న నిర్ణయానికొచ్చేశాను. అందమైన మొహాల వెనక ఎంతటి వికృతమైన మనస్తత్వాలుంటాయో వసంతని చూస్తే అర్థమౌతోంది.

కోర్టు ఉత్తర్వులు విని నాన్న చాలా బాధ పడ్డాడు. అమ్మ ఏడుపుని చూళ్ళేకుండా ఉన్నాను. ఎంత మంది ఉసురు పోసుకుంటుందో మహా తల్లి...

మాకు తెల్సిన లాయర్ దగ్గరకెళ్ళాను. తొందరగానే స్టేని వెకేట్ చేయిస్తానన్నాడు. ఆఫీస్‌కి శెలవ పెట్టి కోర్టు చుట్టూ లాయర్ల చుట్టూ తిరిగాను.

ఓ రోజు నాన్నకు సీరియస్‌గా ఉందని హాస్పిటల్‌నుంచి ఫోనొచ్చింది. నేను వెళ్ళేలోపలే నాన్న చనిపోయాడు.

అమ్మ ఆ క్షణంనుంచీ మాటాపలుకూ లేకుండా శిలలా మారిపోయింది. నాకు దు:ఖం కన్నా కోపమే ఎక్కువగా వచ్చింది. మా నాన్న చనిపోలేదు. వసంత చంపేసింది. దారుణంగా, నిర్దాక్షిణ్యంగా చంపేసింది. దాహంతో చావబోతున్న వ్యక్తికి మంచినీళ్ళందిచాల్సిందిపోయి, చుక్కనీరు కూడా దొరక్కుండా అడ్డుపడటం శిక్షార్హమైన నేరం కాదా... మా నాన్నకు ఆపరేషన్ జరక్కుండా అతని చావుకి కారణమైన వసంతని శిక్షించవద్దా... మామూలు శిక్ష కాదు. మరణ శిక్ష విధించాలి.

మా లాయర్‌తో మాట్లాడాను. దానికి శిక్ష పడేవరకు నిద్రపోనని చెప్పాను. కాని లా పుస్తకాల్లో అటువంటి సెక్షన్ లేదట.

అందుకే కొట్టి చంపేద్దామన్న కసితో యింటికెళ్ళాను. మా వాళ్ళు నన్నుపట్టి ఆపకుండా ఉంటే చంపేసి, పోలీసులకి లొంగిపోయి ఉండేవాణ్ణి.

కోర్టులు శిక్షించకున్నా పైన దేవుడున్నాడు. తప్పకుండా వసంతని శిక్షిస్తాడు. అప్పటిగ్గాని మానాన్న ఆత్మ శాంతించదు.

కోటేశ్వర్రావు: (చనిపోవడానికి కొన్ని గంటల ముందు)

నా కోడలు కోర్టుకెళ్ళి స్టే తెచ్చిందని తెల్సినపుడు బాగా కుంగిపోయాను. నాకిప్పుడు బతకాలని లేదు. నాకత్యంత ప్రియమైన వినోద్ జీవితంలో నావల్ల కలతలు రావటం మనసుని మరింత కలచి వేస్తోంది. నేను పోయినా పర్లేదు. నా కొడుకూ కోడలు బావుండాలి. చక్కగా సంసారం చేసుకుంటూ పిల్లాపాపల్ని కని బతుకుని పండించుకోవాలి. నాది పండిపోయిన బతుకు. రాలిపోవటం వల్ల నష్టం లేదు.

ఎటొచ్చీ ఉదాత్తమైన అవయవదానానికి యిన్ని అడ్డంకులు ఉండటమే బాధనిపిస్తోంది. నాలా ప్రపంచంనిండా ఎన్ని వేలమంది అవయవదాతలకోసం

కళ్ళల్లో ప్రాణాలు నిల్పుకుని ఎదురుచూస్తున్నారో... ఈ కోర్టులు అడ్డుపుల్లలేయటం ఎంత వరకు సమంజసం? కుటుంబంలోని వ్యక్తుల అంగీకారం అవసరమని నిర్ణయించటం ఎంత వరకు సబబు? మానసికంగా శారీరికంగా ఆరోగ్యంగా ఉన్న వ్యక్తి తనలోని ఓ భాగాన్ని దానం చేయడానికి మరొకరి అనుమతితో ఏం అవసరం?

నాకిప్పుడు ఒకే ఒక కోరిక మిగిలింది. నావల్ల విడిపోయిన కొడుకూ కోడలు ఒకటి కావాలి. వాళ్ళు సంతోషంగా ఉండాలి. సుఖంగా ఉండాలి. నాకు మాట పెగలటం లేదు.

భార్యని పిలిచి చివరి వీడ్కోలు తీసుకోవాలని ఉంది. నేను చనిపోబోతున్నానని తెలుస్తో ఉంది.

నా కొడుకు దగ్గరగా ఉంటే నా కోడల్ని క్షమించమని చెప్పి చనిపోవాలని ఉంది. ఎలాగూ ఆ భగవంతుడి దగ్గరకెళ్తున్నాగా... అతన్ని వేడుకుంటాను. నా కోడల్ని క్షమించమని....

(వార్త ఆదివారం. 26 జులై 2009)

★ ★ ★